

РЕЦЕНЗИЯ

от

проф. д.п.н. Венка Петрова Кутева – Цветкова,
член на научно жури

по конкурс за заемане на академичната длъжност „професор”
в СУ "Св. Климент Охридски"

Област на висше образование: 1. Педагогически науки;

Професионално направление 1.2. Педагогика;

Научна специалност: Теория на възпитанието и дидактика (основи на педагогическите изследвания, педагогика);

Факултет: Педагогика;

Катедра: Дидактика

Обявен: в „Държавен вестник”, бр. 14/19.02. 2016 г.

Кандидат по конкурса: доц. д-р Бончо Вълков Господинов, преподавател в катедра „Дидактика” на Факултет по педагогика, при СУ "Св. Климент Охридски".

I. Данни за конкурса. Конкурсът за заемане на академичната длъжност „професор“ в СУ "Св. Климент Охридски" – факултет по Педагогика, е обявен в ДВ бр. 14 от 19.02.2016 г. Спазени са всички изисквания на Закона и на Правилника на СУ "Св. Кл. Охридски" относно придобиването на научни степени и заемане на академични длъжности. Доц. д-р Бончо В. Господинов е единственият кандидат в конкурса.

II. Данни за участващия в конкурса кандидат

Доц. д-р Бончо Вълков Господинов е роден през 1957 г. в гр. София. През 1983 г. завършва СУ „Св. Климент Охридски”, Философски факултет, специалност Педагогика.

Професионалната си кариера започва като учител.

Началото на академичното му развитие е от 1989 г. като асистент в катедра "Педагогика" във ВТУ "Св. св. Кирил и Методий". Работи съответно като асистент, старши асистент и главен асистент.

В периода 1994 – 1995 г. е заместник декан на Педагогическия факултет във ВТУ "Св. св. Кирил и Методий".

От 1995 г. започва работа в СУ "Св. Климент Охридски", катедра "Дидактика". През 1995 – 1999 г. е главен асистент в СУ "Св. Климент Охридски", Факултет по педагогика, катедра "Дидактика".

През 1995 г. става доктор по педагогика (кандидат на педагогическите науки) с дисертационно изследване на тема "Ефективност на методите на обучение", а през 1999 г. придобива научното звание "доцент".

Доц. д-р Бончо Господинов заема различни административни позиции. В годините 2001-2007 г. е заместник-декан на Факултета по педагогика. Декан е на Факултета по педагогика от 2011 г. до сега, ръководител на катедра "Дидактика" в СУ "Св. Кл. Охридски" (2001 – 2003 г.), член на Общото събрание на СУ "Св. Кл. Охридски" и на Факултетния съвет на Факултета по педагогика.

Солидната му езикова подготовка - владее английски и руски езици, го правят желан партньор в международни форуми, организации и проекти.

Има 35 години стаж, от които 32 са по специалността.

Доц. д-р Б. Господинов работи като експерт в национални и международни институции. Има няколко специализации в чужбина. Чете лекции и има участия в семинари в Испания, Русия, Ирландия, Норвегия и др. Членува в редица международни и неправителствени организации и асоциации, където развива активна дейност. Учредител и председател е на Управителния съвет на Българска асоциация за образование по социална работа.

Участва в 11 международни, национални, университетски и образователни проекти.

Включва се в многобройни форуми в страната и чужбина като лектор и експерт.

В документите по конкурса той посочва 25 цитирания. Има индексирани 20 публикации, а в СКРБ са индексирани общо 5 публикации, доказателство за неговата популярност и професионализъм.

Многократно е канен като лектор в различни населени места на страната по проблеми на педагогическата теория и практика у нас и в чужбина.

В своя професионален път доц. д-р Б. Господинов демонстрира устойчива упоритост, ясно очертани цели, висока мотивация, което му позволява да завоюва систематични успехи в професионалното си развитие.

С цялата си многостранна и съдържателна професионална дейност той заема своето място в родното педагогическо академично пространство.

III. Описание на научните трудове, с които кандидатът участва в обявения конкурс

Доц. д-р Б. Господинов участва в конкурса общо с 16 публикации, от които 4 в съавторство. Представени са както следва - 2 монографии, 2 учебника, 3 статии в научни списания, 9 статии в сборници от конференции, от които 2 в чужбина. Извън това е представил списък с публикации след придобиване на академичната длъжност "доцент".

В монографията *"Научното педагогическо изследване. Методологически, технологични и методически аспекти. С., Издателство на СУ „Св. Климент Охридски”, 2016г."* се представят и обсъждат същността и особеностите на научното педагогическо изследване, връзката му с науката и най-вече с науката педагогика, определени аспекти на неговата методология, технология и методика, а също така, макар и накратко, някои моменти на неговата история. Основна

особеност на труда като цяло е, че той е опит да се съвместят характеристиките на монографичен труд и системен лекционен курс.

В него се презентират характерни структурни елементи, задаващи диференциалния облик на базовия ансамбъл от понятия, профилиращи и същевременно обединяващи научното педагогическо изследване със сродни такива от сферите на обществените и поведенческите науки. Доц. д-р Б. Господинов е съумял да филтрира творчески през своя изискан стил традиционното рутинно съдържание и да го съчетае с модерните концепции за научни изследвания, задавайки по този начин на цялостното изложение характер на авторски научно-приложен принос. По-конкретно тук могат да се посочат:

1) Подробно философско и историческо въведение в проблематиката на педагогическите изследвания с поставяне на убедителен приоритет върху факта, че научните изследвания в образованието представляват неотменима част от разискваната материя.

2) Систематично представяне на методологията, подходите и методите при научно-педагогическите изследвания с ясно разпределени акценти и точни класификации, позволяващи начинаещият читател бързо да навлезе в темата, а на напредналият изследовател евентуално да подреди своите знания и опит съобразно авторската визия.

3) Детайлно съдържателно разделяне от страна на автора на технологията на емпиричното педагогическо изследване на ключови компоненти, свързани с концептуализацията и операционализацията на изследването, както и детайлизирането на много важните (но понякога пренебрегвани поради скритата сложност) етапи на планиране на експеримента и подбор на извадките.

4) Точно разясняване на количествените методи на емпирично изследване. Без да навлиза в отвличащи детайли, авторът предлага професионален поглед върху методите наблюдение, анкетиране, дидактическо тестиране и експертно оценяване, както и добро запознаване със социометричните методи, проективните методи и анализа на съдържанието.

По тези причини монографията "Научното педагогическо изследване. Методологически, технологични и методически аспекти" има достатъчно високо методично и научно ниво, за да се превърне в първостепенен ориентир и справочник на педагогическия изследовател.

Монографията би спечелила, ако включва подробни примери от конкретни педагогически изследвания.

Не мога да не отделя внимание и на учебника по педагогика, (*Чавдарова-Костова, С., В. Делибалтова, Б. Господинов. Педагогика. Второ допълнено и преработено издание. С., Издателство на СУ „Св. Климент Охридски”, 2012.*) фокусиран върху студентската и учителската аудитория. Написан с езика на науката, но достъпно и нагледно, той въвежда читателите в актуалните проблемни области на педагогическата наука и практика. В него е направен сполучлив опит да се обхванат основните съдържателни области, включвани традиционно в системните курсове по педагогика.

Своеобразно продължение на учебника по педагогика е и монографията *Теоретико-практически аспекти на обучението в слети класове*. С., Издателство на СУ „Св. Климент Охридски”, 2016г.

Трудът е посветен на неразработвана през годините на демократичните промени проблематика, свързана с обучението в слети класове. Този вид практика в рамките на образователната ни система е negliжиран през последните десетилетия. Значението на това монографично изследване в средносрочен и дългосрочен план далеч надхвърля целите на конкретното изследване. Фокусът е насочен към дидактическите и методическите особености на работата в слети класове.

Логично изграденото съдържание илюстрира не само авторската осведоменост, но и професионалното умение на доц. д-р Б. Господинов да показва детайлна информираност и познаване на съществуващи практики, на перспективи и изисквания в тази област. Авторът също така показва много добро познаване и на националните постижения и проблеми в сферата на работата със слети класове.

Специално съсредоточава вниманието си върху особеностите на конструирането на процеса на обучение в слети класове, като обръща особено внимание на дидактико-методическите препоръки за ръководство (мениджмънт на смесения клас).

Детайлното професионално познаване на практиките в тази сфера е позволило на автора да представи основни позиции и да очертае особеностите на организацията и реализирането на обучението в слети класове.

В тази глава намирам за особено значима частта, посветена на класически и алтернативни решения относно формите на организация на обучението.

Това е частта от монографичния труд, в която може да се открият множество приноси моменти, тъй като тя отразява авторските виждания и концепция за модел на обучение и нагласите на учителите в слети класове към обучението в тях.

Голямото предимство на авторската концепция е интегрирания ѝ характер, което позволява не само да се отчитат потребностите на различните групи, но и да се създават условия за ефективно управление, висока функционалност и качество.

Трудът включва серия от приложения, особено полезни за практиката на съвременния учител в работата му със слети класове.

В заключение ще отбележа, че представената монография сполучливо съчетава подхода на теоретика и практика. Представеното емпирично изследване е ярко доказателство в случая за баланс между теория и практика, така липсващ в голяма част от съвременните изследвания.

Трудът *"Европейско образование. Документи. Добри практики. Библиографии. Екс-Прес, 2011"* има хрестоматиен характер като обединява основни документи и информация за европейското образование и неговите политики, приоритети и практики. Независимо, че е определен като учебник, той далеч надхвърля границите и съдържанието на този вид разработки.

В него намират място много нови идеи, свързани с образованието. Представени са решения и добри практики, документи и библиографии. Дискутирани са важни въпроси, отнасящи се до европейското образование.

Специален акцент е поставен върху европейските измерения на неформалното образование и неговото значение като среда за интеркултурен диалог, а също така и върху принципите и механизмите за трансфер на кредити, мобилност и признаване на компетенции и квалификации, придобити в сферата на неформалното образование.

Изданието е подходящ справочник и помагало за самостоятелно учене на широк кръг учащи се и специалисти, за които познаването на актуалните европейски и световни измерения на образованието имат специално значение – учители и директори на училища, кариерни консултанти, специалисти в сферата на образованието за възрастни, социални педагози и социални работници, доставчици на алтернативни образователни услуги, представители на неправителствени образователни организации, обучители и наставници в сферата на продължаващото професионално образование, организатори на занимания за свободното време и др. Сборникът е добър помощник и за студентите от академичните програми към мрежата "Жан Моне", както и за тези, изучаващи специализиращи модули по Европейско образование.

Доц. д-р Б. Господинов е автор и на няколко публикации по въпросите на качеството на образованието (*Господинов, Б. За дидактическия статус на образованието. В: Качество на образованието – дидактически измерения. С., 2005; Gospodinov, B. Quality of education from the perspective of diversity. In: Policies and practices for teaching sociocultural diversity. Diversity and inclusion: challenges for teacher education. Final conference. Council of Europe, 2010; Господинов, Б. Педагогическо взаимодействие и качество на образованието. В: „Детето във фокуса на педагогическото взаимодействие и социалната работа”. С., Издателство на СУ „Св. Климент Охридски”, 2014.*).

В посочените изследвания той анализира образованието като изключително сложен и комплексен феномен. Предлага различни гледни точки и авторови интерпретации относно същността на образованието. Интерпретира качеството на образованието през погледа на многообразието. Б. Господинов изследва дидактическите измерения на качеството на образованието. Фокусира върху неясния статус на образованието в дидактиката и неговото отношение в дидактически контекст с обучението. Според него, основната причина за това е недостатъчно добре изяснено отношение между понятията образование и обучение. Насочва вниманието върху един от най-значимите фактори за осигуряване на качествено образование в условията на многообразие – учителят.

Редица публикации доц. д-р Б. Господинов посвещава на първоначалната подготовка на учителя (*Господинов, Б. Проблеми на подготовката на студентите в специалност Педагогика. – Стратегии на образователната и научната политика. 2004, кн 3; Господинов, Б. Педагогическа квалификация на учителите и качество на образованието. В: 120 години университетска педагогика. Между традицията и новите реалности. С., 2008; Господинов, Б.*

Към въпроса за базовата педагогическа подготовка на учителите. В: Съвременното обучение между теорията и практиката. С., 2009. Господинов, Б. За професията на началния учител. В: Традиции и иновации в началното образование. С., Издателство на СУ „Св. Климент Охридски”, 2014г.

В тях намираме разгледани основните тенденции и открити основните проблеми, отнасящи се до тази проблематика. Добрата базова подготовка на учителя (тази на бакалавърско равнище) според автора, е от изключително значение за осигуряване на качествено образование в училище. Проблемът в българските условия, според него, е в подготовката на учители за средното училище. Доц. д-р Б. Господинов обосновава значението на системата за допълнителна квалификация, като надграждаща базовата подготовка. Представя и анализира предимствата ѝ.

Интерес представляват и публикациите, посветени на отношението социална педагогика – социална работа (*Господинов, Б. Образованието по социална работа в България – възникване, развитие, актуално състояние, перспективи. В: Проблеми на социалната работа, С., 2007.. Представени и анализирани са различни модели на дистанционно обучение, практикувани в света и у нас*). В тях той представя своята гледна точка по този така дискутиран напоследък и дискуссионен въпрос.

Доц. д-р Б. Господинов е автор и на значителен брой статии, които са фокусирани върху различни теми от педагогическата теория и практика.

IV. Приноси

Приносите в основните трудове на доц. д-р Б. Господинов, които са след неговото избиране за доцент през 1999 г., отразяват авторските търсения и постижения в процеса на една продължителна академична – изследователска, публикационна и преподавателска дейност на национално равнище. Авторските интереси и основаните на тях специално селектирани публикации са със специален фокус върху значими аспекти на *педагогическите изследвания и дидактическото познание*. Те разширяват изследователските хоризонти, обогатяват съществуващото професионално познание и създават нови предпоставки за интензивни изследвания на теоретическо и професионално-практическо равнище, стимулират търсения на нови качествени образователни решения и политики.

Приноси с научно-теоретичен характер

В сферата на педагогическите изследвания

Представени и анализирани са критично многообразни гледни точки за структурата на емпиричното педагогическо изследване и е направен опит за изясняване на определени спорни моменти, продукт на безкритично (назад във времето) възприемане на и опериране с неизяснени от методологическа гледна точка понятия. Като следствие от това е обосновано разбирането на експеримента

като организационен подход (вид дизайн) в емпиричните педагогически изследвания.

За първи път в областта на педагогическите изследвания у нас са сравнително обстойно представени и обосновани различията между трите основни изследователски стратегии с техните специфични особености и характеристики – количествена, качествен и смесена.

Направен е исторически преглед на възникването и развитието на научните изследвания в педагогиката и е обоснована тезата, че навлизането на изследванията в областта на образованието поставя началото на съвременната педагогика като наука.

В сферата на качеството на образованието

Обоснована е теоретично същността и значимостта на образованието, възпитанието и обучението като обществени явления.

Анализирано е обстойно понятието „система на образованието“ и са обосновани теоретично неговата същност и особености. Направен е исторически преглед и сравнителен анализ на причините за възникването, както и на самото възникване и развитие на образователните системи в европейски и глобален мащаб.

Направен е опит за обосновано разграничаване от дидактическа гледна точка на понятията „съдържание на образованието“ и „съдържание на обучението“.

В сферата на социалната работа

Чрез прилагане на сравнителен анализ е направено обосновано разграничаване между педагогика (в частност социална педагогика) и социална работа.

Представени и анализирани са някои основни проблеми на образованието по социална работа у нас.

В сферата на подготовката на учители

Представени и анализирани са основни проблеми на първоначалната подготовка на учителите в България и е предложен вариант на модел за такава подготовка.

Приноси с приложен характер

Представени са различните типове програми на описателното и обяснителното количествено емпирично изследване. Такова представяне досега не е правено в систематичен труд по методология и методи на педагогическите изследвания у нас, и в този смисъл запълва наличните празноти в това отношение.

Представени и анализирани за първи път у нас са някои теоретико-практически подходи за работа в слети класове.

V. Преподавателска и научна дейност

Доц. д-р Бончо Господинов има пълен норматив от часове във Факултета по педагогика на СУ "Св. Климент Охридски".

Основните му дейности и отговорности са свързани с работа със студенти в бакалавърски, магистърски и докторски програми в областта на педагогическите изследвания в социалната работа, педагогиката, качеството на образованието, социалната работа.

Чете основни лекционни курсове в следните бакалавърски програми – основи на педагогическите изследвания, емпирични изследвания в областта на социалната работа, емпирични изследвания в неформалното образование, трансфер на кредити и мобилност в европейската образователна мрежа.

Лекционните му курсове в магистърски програми са – мениджмънт на качеството на образованието, работа с деца, застрашени от отпадане от училище, изследване на феномена електронно обучение.

Чете лекции на докторанти от всички факултети и специалности на СУ.

За тази цел разработва редица нови учебни програми за нуждите на учебната работа в университета.

Консултира студенти и докторанти относно дипломните им тези и проекти, както и учители по различни теоретични и практически проблеми.

Научен ръководител е на 6 успешно защитили докторанти.

Научните и професионалните му интереси са в областта на педагогическите изследвания, научния статус на образованието, подготовката на педагогически кадри, системи на образованието, отношението педагогика – социална работа. В областта на висшето образование - академичното писане .

Използваните от него съвременни ориентации и подходи в преподаването, спомагат за формирането на умения за педагогическа рефлексия у студенти, докторанти и учители.

Професионалната му компетентност, академичният му стил на поведение и общуване, собственият му почерк, го правят желан събеседник не само по въпросите на педагогическата теория и практика.

VI. Заключение

Кандидатът по обявения конкурс доц. д-р Бончо Вълков Господинов отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и неговият правилник за приложение.

Предложените трудове и публикации от доц. д-р Бончо Господинов притежават необходимите научни качества, доказателства и приноси моменти, които се изискват при такива процедури. Продукцията му убедително представя авторските нагласи и заявка. Б. Господинов познава добре зоната на своите изследователски интереси, отчита многогранния ѝ характер, не се влияе от установени и утвърдени интерпретационни стереотипи, не се притеснява от навлизане в интердисциплинни територии, компетентно представя, изследва, систематизира, обобщава и убедително вписва доказателства на своите тези.

Търси както конкретните им практически проекции, така и евентуалното им значение в педагогическата теория и практика.

С доц. д-р Б. Господинов сме колеги. Познаваме се и работим заедно от 1989 г. Бончо Господинов е добросъвестен и компетентен изследовател, нравствен човек.

Въз основа на данните от тази рецензия уверено препоръчвам доц. д-р Бончо Вълков Господинов да бъде избран да заеме академичната длъжност "професор" относно посочения в началото конкурс, за което гласувам положително.

30 май 2016 г.
гр. Велико Търново

Подпис:
(проф. д.п.н. В. Кутева – Цветкова)